

Consiliul pentru Prevenirea Torturii

Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT
privind vizita de monitorizare
efectuată la Comendura Garnizoanei Chișinău din cadrul
Ministerului Apărării Republicii Moldova
din data de 23 noiembrie 2018

Raportul a fost elaborat de către membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii:

- *Ceslav PANICO;*
- *Svetlana DOLTU;*
- *Oxana GUMENNAIA;*
- *Mihail GORINCIOI;*
- *Dmitrii RUSSU.*

Consiliul pentru Prevenirea Torturii a fost instituit la data de **24 octombrie 2016** în corespundere cu prevederile Legii nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul Consiliului este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform punctului 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*, Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite neanunțate de preventive și de monitorizare în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

I. PRELIMINARII

La data de 23 februarie 2018, între orele 10:30 – 12:30, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (*în continuare CpPT*) au efectuat o vizită de monitorizare la **Comenduirea Garnizoanei Chișinău din cadrul Ministerului Apărării Republicii Moldova.**

Vizita a fost realizată în următoarea componență:

1. Svetlana Doltu – membra Consiliului,
2. Mihail Gorincioi – membrul Consiliului,
3. Ceslav Panico – membrul Consiliului.

Scopul vizitei: Monitorizarea condițiilor de detenție din Izolatorul Garnizoanei Militare Chișinău, precum și situației privind respectarea drepturilor persoanelor condamnate (**bărbați**), împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente inumane sau degradante. Monitorizarea gradului de accesibilitate a deținuților la serviciile medicale dar și evaluarea mecanismelor de contestare a deciziilor privind sancțiunile disciplinare au reprezentat obiective principale ale vizitei.

II. INFORMAȚII GENERALE DESPRE IZOLATORUL GARNIZOANEI MILITARE CHIȘINĂU

Izolatorul Garnizoanei Militare Chișinău este amplasat în orașul Chișinău și este destinat izolării disciplinare a militarilor, atât în termen cât și pe contract, pentru abateri disciplinare săvârșite în exercițiul atribuțiilor ce incumbă atât din contract cât și din satisfacerea serviciului militar în termen.

În ziua vizitei în instituție se dețineau 2 militari în termen.

Conform planificării, instituția monitorizată dispune de:

- *10 Celule destinate deținerii militarilor sancționați disciplinar, celulă pentru militari sub anchetă;*
- *Cantină;*
- *Depozit;*
- *Grup sanitar.*

Accesul în instituție a fost asigurat, fără impedimente, de Comandantul Comendurii militare a Armatei Naționale, șef poliție militară, colonel Andrei Cemîrtan. Un aspect pozitiv ține de informarea tuturor colaboratorilor Comendurii Militare despre mandatul CpPT inclusiv componența nominală a Consiliului.

După intrare, membrii CpPT au purtat discuții cu șeful instituției și ofițerul de serviciu, Discuțiile au fost axate pe scopurile și obiectivele vizitei efectuate de către CpPT dar și pe principalele probleme/provocări cu care se confruntă instituția atât din punct de vedere management instituțional cât și din punct de vedere logistic.

La fel, au fost solicitate informații cu privire la indicatorii de activitate a instituției pentru 2017 și primele 9 luni ale 2018, fluxul și examinarea petițiilor, bilanțul activităților instituției, problemele majore cu care se confruntă și altă informație relevantă vizitei de monitorizare. *Toată informația solicitată a fost prezentată la sfârșitul vizitei de monitorizare pe suport de hirtie fără careva tergiversări.*

Din spusele administrației, ultima vizită de monitorizare a fost realizată de secția prevenirea torturii a Oficiului Avocatului Poporului în anul 2017, dar Raportul scris de monitorizare nu a fost remis.

Problemele/impedimentele cu care se întâlnesc reprezentanții Instituției monitorizate:

- Pîrghii insuficiente asupra militarilor în caz de încălcare a disciplinei militare;
- Insuficiența personalului, inclusiv lipsa personalului medical;
- Lipsa unui mijloc de transport specializat pentru transportarea persoanelor;
- Insuficiența mijloacelor financiare;

III. TRATAMENTUL DEȚINUȚILOR

În cadrul vizitei, Echipa de Monitorizare nu a recepționat direct anumite alegații cu privire la acte de tortură, violență din partea colaboratorilor instituției.

Din discuțiile cu reprezentanții conducerii unității, s-a notat faptul că nu au fost înregistrate în ultimii ani careva plângeri sau cazuri de violență/tortură aplicate asupra militarilor sancționați. Un alt caracter al tratamentului deținuților ține de perioada relativ mică de deținere a acestora (perioadă ce nu depășește 5 zile) în interiorul căreia deținuții fiind în continuare în exercițiul militar, desfășoară activități educative cu caracter militar și se supun unui grafic zilnic prestabilit. *Nu există în schimb o claritate vis-a-vis de tratamentul diferențiat al deținuților – militari prin contract versus deținuților – militari în termen, în ceea ce privește întocmirea Regimului Zilei* (se observă anumite diferențe în orarul activităților pentru aceste 2 categorii de militari).

În urma analizei documentelor puse la dispoziția echipei de monitorizare de către administrația instituției, s-au conchis următoarele motive care stau la baza sancționării disciplinare a militarilor atât în termen cât și prin contract:

- Părăsirea samavolnic a unității militare, postului, dezertare;
- Încălcarea regulilor de executare a serviciului de gardă;
- Încălcarea regulilor de executare a serviciului interior;
- Încălcarea programului zilnic, încălcarea regulilor de siguranță contra incendiului;
- Întrebuințarea băuturilor alcoolice, substanțelor narcotice, fumatul în locurile nestabilite;
- Relații neregulate;

- Întârzierea din concediu, absența nemotivată, sustragerea patrimoniului militar;
- Încălcarea regulilor de întreținere la arest, simularea, nesubordonarea, insultarea personalului gărzii;
- Alte motive

Din multitudinea de motive care stau la baza sancționării disciplinare cu arest a militarilor, pentru primele 6 luni ale anului 2018, vom conchide că în 41 de cazuri drept motiv de sancționare a servit întrebuințarea băuturilor alcoolice și alte substanțe interzise, în alte 33 de cazuri, drept motiv de arest a servit: întrebuințarea telefonului mobil și trecerea nelegitimă peste punctul de control iar în 22 cazuri – relații neregulamentare.

Registru de aplicare a mijloacelor speciale în instituție nu este disponibil, în situația cind se practică aplicarea cătușelor. La fel, examinarea medicală după aplicarea cătușelor nu se realizează.

IV. GARANȚIILE ÎMPOTRIVA TORTURII ȘI ALTOR RELE TRATAMENTE ÎN IZOLATORUL GARNIZOANEI MILITARE:

Atât din discuțiile cu administrația cât și din observațiile proprii ale membrilor Consiliului pentru Prevenirea Torturii, se constată următoarele aspecte care vin să diminueze gradul de respectare a garanțiilor împotriva torturii:

Accesul la avocat.

1. Deținuții nu au nici o posibilitate de a notifica detenția. Această problemă este alimentată inclusiv de faptul că deținuților nu li se oferă oportunitatea de a contacta vre-un membru de familie în vederea notificării locului și faptului detenției dar și inexistența posibilității de întrevedere a deținutului cu vreun membru de familie pe perioada detenției.
2. Un alt aspect îngrijorător cu referire la respectarea garanțiilor împotriva torturii și relelor tratamente ține de lipsa unui mecanism prin care potențialul deținut are oportunitatea să conteste actul prin care i s-a stabilit pedeapsa disciplinară a izolării în Izolatorul Garnizoanei Militare, or inexistența unor mijloace reale și directe de contestare a măsurilor de aplicare a unei pedepse privative de libertate reprezintă o încălcare a drepturilor omului.

Informarea rudelor/prietenilor despre locul deținerii

3. Nu există nici o posibilitate de comunicare a deținuților prin intermediul serviciilor poștale. Reprezentanții administrației au comunicat că un asemenea serviciu nu este disponibil pentru deținuți, tocmai deoarece ei se află în izolator, și prin esența pedepsei atribuite, oricare comunicare cu mediul exterior trebuie să fie interzisă.
4. Delegația nu a putut constata/identifica în cadrul izolatorului o procedură/mecanism clar care se aplică în cazul plângerilor confidențiale adresate procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești privind rele tratamente/alegații la tortură pretinse a fi suferite în izolator sau din momentul reținerii a persoanelor.

Accesul la medic.

5. Examinarea medicală la momentul plasării și ieșirii în/din izolator nu se realizează din cauza funcției vacante de felcer.

V. SITUAȚIA DEȚINUȚILOR DIN CADRUL IZOLATORULUI

Echipa de monitorizare având acces în majoritatea celulelor, și discutând cu majoritatea deținuților aflați în custodia statului, a conchis asupra următoarelor:

- Per ansamblu, spațiul destinat izolării disciplinare a militarilor era salubru și conform.
- În majoritatea celulelor lumina artificială era suficientă pentru citit;
- Sistemul de ventilare era funcțional;
- Grupurile sanitare erau amplasate în spații distincte astfel încât, deținuții pentru a-și satisface nevoile personale, erau nevoiți să solicite supraveghetorului să le asigure accesul în acele spații;
- Alimentația este asigurată conform graficului și este preparată de către altă subdiviziune a Comandurii Militare fiind livrată în dependență de numărul deținuților.

VI. ASISTENȚA MEDICALĂ

Funcția de personal medical al Izolatorului este vacantă de circa doi ani. Din spusele angajaților, examinarea medicală se realizează în unitate înainte de transportare la Comanduire. Tot odată, la momentul admiterii în Garnizoană, din spusele administrației, supraveghetorii dezbracă cu pielea arestații și îi examinează la prezența leziunilor corporale. În caz de constatare a leziunilor – nu sunt admiși în Izolator, dar returnați în unitate. Aceste situații nu sunt raportate către Procuratură, doar realizate înscrisii în documentele de însoțire a militarului.

Astfel, CpPT constată neexecutarea prevederii că “orice persoană plasată în izolator obligator trebuie să fie examinată de către personalul medical, în momentul admiterii acestuia și la momentul eliberării”.

Registru de evidență a leziunilor corporale nu este disponibil și leziunile constatate la militari nu sunt raportate, astfel nu se execută prevederile Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, aprobat prin ordinul nr. 77 din 31.12.2013.

Persoanele reținute se pot adresa după asistență medicală prin intermediul personalului de supraveghere, care ulterior contactează telefonic medicul din unitate de bază a deținutului sau spitalul militar. Solicitățile de ajutor medical nu sunt înregistrate prin intermediul registrelor speciale, fapt ce nu permite posibilitatea de analiză și evaluare a executării lor.

Cea mai frecventă problemă menționată de CpPT este măsura de arest pentru consum de băuturi alcoolice sau narcotice, care se constată la un număr imunător de cazuri. Practica de “dezalcoolizare”

prin plasarea deținutului în celulă de unul singur pentru 24 ore “pentru trezire” trezește îngrijorarea membrilor CpPT din cauza lipsei unei supravegheri medicale adecvate și poate fi considerate ca rele tratamente.

VII. CONSTATĂRI:

1. CpPT a avut acces neîngrădit la oficiile, încăperile și registrele solicitate a fi vizitate/consultate;
2. CpPT constată nereglementarea procedurilor de notificare a detenției de către soldații în termen aflați în procedura disciplinară a arestului;
3. CpPT constată lipsa unui mecanism de contestare a deciziei cu privire la arest în termen proxim, altul decit comandantul unității care a dispus sancțiunea;
4. Există diferențe în condițiile de cazare în Izolare a militarilor în termen și a celor în bază de contract;
5. CpPT constată starea satisfăcătoare a spațiilor de detenție fiind respectate standardele minime de detenție;
6. CpPT constată lipsa posibilității de comunicare a deținuților prin intermediul serviciilor poștale;
7. CpPT constată lipsa unui mijloc de transport specializat transportării militarilor aflați în arest;
8. CpPT constată o insuficiență a angajaților;
9. Examinarea medicală la intrare și ieșirea din izolator nu se realizează din cauza funcției vacante de personal medical;
10. Consumul de alcool și droguri între militari este o problemă și motiv frecvent de plasare în arest, dar și lipsa supravegherii medicale ale persoanelor aflate în izolator în stare de ebrietate cu plasarea lor în celule solitare pentru “trezire”.
11. CpPT constată lipsa informării deținuților cu privire la mandatul Consiliului pentru Prevenirea Torturii dar și a posibilității de expediere a plângerilor, sesizărilor în adresa Instituțiilor de protecție a drepturilor omului.
12. Asistența medicală este acordată de către personalul medical din unitatea de proveniență a deținutului din garnizoana Chișinău, sau în spitalul militar pentru cei veniți din alte localități a RM. Solicitățile de ajutor medical a deținuților nu sunt înregistrate în Registrul distinct pentru a verifica executarea lor;
13. Registrul de evidență a leziunilor corporale nu este disponibil și leziunile constatate la militari nu sunt raportate, astfel nu se execută prevederile Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, aprobat prin ordinul nr. 77 din 31.12.2013.

RECOMANDĂRI:

1. Revizuirea legislației în vederea includerii exprese a respectării garanțiilor de bază la plasarea în izolator;
2. **Stabilirea și punerea la dispoziția militarilor aflați în arest a unui mecanism clar și prestabilit de notificare a locului și faptului detenției;**

3. Demararea urgentă a propunerilor de amendare a legislației cu privire la introducerea posibilității exprese de contestare a deciziei cu privire la stabilirea arestului, inclusiv stabilirea termenelor proximale de contestare dar și de instrumentare a dosarelor – cu pronunțarea unei decizii proximale în acest sens;
4. Instalarea urgentă a cutiilor poștale în incinta Izolatorului și punerea la dispoziția militarilor a serviciilor poștale în vederea asigurării contactului acestora cu exteriorul dar și în vederea asigurării unui mecanism transparent de expediere a plângerilor în adresa instituțiilor abilitate de protecție a drepturilor omului;
5. Demararea unei proceduri de achiziționare a mijlocului de transport special destinat escortării militarilor aflați în procedura disciplinară a arestului;
6. Asigurarea examinării medicale la fiecare intrare și ieșire din izolator cu instituirea Registrului distinct.
7. Asigurarea executării prevederilor Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, aprobat prin ordinul nr. 77 din 31.12.2013.
8. Reevaluarea condițiilor de deținere a militarilor cu excluderea diferențelor în condițiile de plasare a militarilor în termen și pe bază de contract.

Data aprobării raportului

28 decembrie 2018

Acest raport a fost aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru Prevenire a Torturii (CpPT)

- Mihail COTOROBAI, președintele Consiliului
- Maia BĂNĂRESCU, membră Consiliului
- Mihail GORINCIOI, membru Consiliului
- Svetlana DOLTU, membră Consiliului
- Ceslav PANICO, membru Consiliului
- Oxana GUMENNAIA, membră Consiliului
- Dmitrii RUSSU, membru Consiliului
